

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

PRISPEVAJTE ZA
PARTIZANSKI SPOMENIK
V ŽELEZNI KAPLI

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 9. IX. 1950

ŠTEV. 67 (339)

Z velikim zanimanjem pričakuje svet zasedanje generalne skupščine Organizacije združenih narodov

Po Ustanovni listini Organizacije združenih narodov se bo začelo zasedanje tretji terek v septembru, to je 19. septembra 1950 ob treh popoldne. Plenarne seje bodo v newyorški razstavni dvorani, v mestecu Flashing Medo, okoli 20 km severovzhodno središča New Yorka.

Začasni dnevni red tega zasedanja je zdaj v središču pozornosti mednarodnih političnih krogov. To je dolg seznam svetovnih problemov, ki jih znova vpisujejo vanj večinoma že več let, ki pa so postali zaradi nasprotij med silami v svetu ne le nerešljivi na takšnih zborih, marveč tudi povod za zaostritev protislavij in novih preizkušenj tistih, ki so samo na jeziku za mednarodno sodelovanje. Prvotnim 62 točkam se je sčasoma pridružilo še 10 dodatnih predlogov posameznih držav. Do dneva, ko se konča splošna debata v plenumu, dnevni red ni popoln. Navadno pridejo glavne „bombe“ v zadnjem trenutku.

Čeprav pa je treba najbolj pereče politične zadeve še vedno pričakovati, zastopajo začasni seznam in doslej pripravljene dodatni problemi, da opozore na vso važnost dnevnega reda bližnje Generalne skupščine OZN.

Ze na prvih osem točk, ki se nanašajo na samo konstituiranje skupščine in ki jih obravnavajo navadno kot nekakšne navadne formalnosti, opozarjajo poučeni krogi kot na začetek zaostritev zapletljajev v svetu. Že od leta 1948 si dva tabora skočita v lase vedno takrat, kadar gre za vprašanje, kako bo sestavljeno predsedstvo. Verjetno je, da se bo to ponovilo tudi tokrat. Toda doslej je bilo vprašanje izvolitve in poročila verifikacijskega odbora v bistvu pravna formalnost. Nasprotno pa bo na bližnjem zasedanju verifikacija pooblastil kitajske delegacije izredno važno politično vprašanje. Vsako državo — članico lahko zastopa samo ena delegacija. Toda tokrat je treba pričakovati, da se bosta potegovali za eno mesto dve delegaciji in da bo večje število držav priznalo, da so delegati vlade Ljudske republike Kitajske edini pooblaščen, da zastopajo tega azijskega orjaka. Čeprav delegacija ZDA, kakor vse kaže, še vedno vztraja pri stalšču obrambe Čangkajškove vlade, se bo spor neogibno politično zaostiril v verifikacijskem odboru. Zato je verjetno, da se bo začela generalna debata v zelo napetem ozračju. Generalna debata je bila doslej vedno uvod v politični boj, ki se je nadaljeval v odborih, poudarjal pa v govorih šefov delegacij med tolmačenjem stalšču njihovih vlad glede na splošne politične probleme. Korejsko vprašanje, vprašanje nevarnosti za mir, vprašanje reda v Aziji, ogrožena varnost v Evropi, vsa ta vprašanja ne morejo ostati izven okvira generalne debate. Zato ima lahko vsaka izjava v okviru tega besednega dvoboja senzacionalen pomen, ker se na najvažnejši tribuni sveta izrekajo mnenja o usodi sedanjega človeškega rodu. Tu se bodo napovedovali dejanski pogoji za mir in

mednarodno sodelovanje v svetu. Razumljiva je sedanja rezerviranost političnih krogov vseh držav — članic o tem, kaj in koliko bo predmet izjav njihovih politično odgovornih vlad v tej debati. Toda debata ne bo mogla prikriti svetu resnične slike sedanjega svetovnega položaja.

Kakor je že navada, se bo ta generalna debata spremenila iz abstraktne v konkretno brž ko bodo začeli proučevati poročila treh svetov. Obravnavanje poročila Varnostnega sveta v političnem odboru bo nujno postavilo pred svet v vsej goloti resnico o Koreji, Palestini in spopadih v Indiji. Na drugi strani bo poročilo Ekonomsko-socialnega sveta onemogočilo predstavnikom držav analizirati gospodarske in socialne probleme ter tegobe v svetu. Znova se bo pokazalo, kako pereče je našelo o samoodložbi narodov v Aziji in Afriki, ko bodo obravnavali

poročilo Varuškega sveta. Naj bodo delegacije kakršne koli, ta diskusija omogoča svetu pokazati in ugotoviti resnico.

Ta splošni del dnevnega reda pa bo imel veliko senzacijo: izvolitev generalnega tajnika. G. Trygve Lieu poteže mandat v začetku leta 1951. Zato bo izvoljen nov najvišji stalni funkcionar mednarodne skupnosti. Razumljivo je, da delajo vse vlade kombinacije v zvezi z vprašanjem teh volitev in da ne širijo uradnih vesti, ali bo g. Lie znova izvoljen ali ne. Pogajanja bodo izkoriščali za barantanje o novih koncesijah do zadnjega trenutka.

Politični problemi ne obetajo mirnega ozračja v tej dobi splošne napetosti. Palestina, zlasti internacionalizacija Jeruzalema, je že večkrat privedla napetost med Židi in Arabci do strasnih izbruhov. Usoda italijanskih kolonij je bila in ostane

torišče protislavij v nasprotjih med narodi, ki zahtevajo svojo svobodo, in imperialisti, ki mešetarijo med seboj v ravnotežju koristi. Grško vprašanje se bo omejilo na okvir humanitarnega videza (repatriacija otrok) in političnih reminiscenc (ponavljanje po uradni dolžnosti obtožb proti nekaterim grškim severnim sosedom). Toda vse to bo uvod v prave politične probleme — probleme miru na Daljnem vzhodu (Kitajska in Koreja) in kontrole nad atomsko energijo. Tu bo — kot podpora imperialistov proti Sovjetski zvezi — vprašanje spoštovanja človeških pravic v sovjetskih satelitskih državah v Vzhodni Evropi. Kot „bombe“ pa poudarjajo ameriški predlog, po katerem je ZSSR obtožena, da ni repatriirala vojnih ujetnikov. Razumljivo je, da bo osnovni boj v Političnem odboru.

Med gospodarskimi problemi je tudi vrsta zelo ostrih, kakor so: mednarodna akcija za polno zaposlitev in gospodarsko stabilnost v svetu (privikrat pred Generalno skupščino); ekonomski razvoj gospodarsko nerazvitih držav; koncentracija mednarodnih naporov in sredstev za delo specializiranih agencij OZN.

Tudi tako imenovani socialni problemi obetajo zelo važna politična vprašanja: osnutek konvencije o svobodi informacij (privikrat pred Generalno skupščino); ureditev statuta beguncev in razseljenih oseb (dosedanja ureditev preneha konec leta 1950).

Kolonialni problemi so letos omejeni na običajno analizo letnih poročil in na proučevanje vprašanj Jugovzhodne Afrike, ki jo je enostransko anektirala Južna Afrika; to vprašanje se vleče že od prvega zasedanja iz leta 1946.

Razen mnogih upravnih in proračunskih (Konec na 2. strani)

prepričanje, da je znanje sila in da je ravno kmečkemu ljudstvu znanje najbolj potrebno. Eno pa moramo pri tem podčrtati in sicer to, kar nobeden izmed znamenitih govornikov — ne deželni glavar Wedenig, ne prevzvišeni škof dr. Köstner, ne Schmid, ne Gruber in tudi ne Ferlitsch — ni povedal: **Da je ob takih spoznanjih končno čas, da se preko kmetijskih šol preneha z vnašanjem pomemčevanja v slovenske vasi (opozarjamo samo na Goldbrunnhof) in da se k desetim kmetijskim šolam z nemškimi poukom na Koroškem ustanovi še enajsta kmetijska šola s slovenskim poukom, ki ne bi imela za glavni cilj vzgojo šovinističnega kmečkega naraščaja temveč resnično strokovno izobrazbo.**

Ko nemško govorečemu prebivalstvu ne zadostuje več 10 kmetijskih šol in morajo zato ustanavljati tudi še Zvezo absolventov kmetijskih šol, je naša zahteva po ustanovitvi slovenske kmetijske šole v resnici upravičena.

Na to vedno pereče in tudi pri govornicah na tem slavju neomejeno vprašanje bi hotel zbrano gospodo opozoriti in ji položiti na srce, naj bi bila tudi tukaj tako dosledna kot je pri žaljenju in zapostavljanju koroških Slovencev, bodisi pred volitvami v pastirskih pismih ali ob otvoritvi Miklavčevega mostu ali pa pri najprimitivnejših ukrepah v škodo slovenskega kmetijstva.

Tudi en absolvent kmetijske šole.

1930 BAZOVICA 1950

Ob sončnem vzhodu 6. septembra 1930 so morali na strelišču v Bazovici dati svoja življenja mladi slovenski borci BIDOVEC, MILOŠ, VALENČIČ in MARUŠIČ. Ti strelili so globoko odjeknili po vsem slovenskem pa tudi vsem ostalem svetu, ker tokrat je fašizem pokazal svoj pravi obraz.

Vse vpitje takratnega italijanskega fašističnega časopisja o banditih, teroristih, požigalcih itd. ni moglo zakriti resnice, da so bili to borci za človeške ideale in za pravice zaslužnjega in zatiranega naroda.

Preko vseh pisanih in nepisanih zakonov, ki so bili zanj samo krpa papirja, se je italijanski fašizem z vso divjo, nekulturno silo najprej zagnal na slovenske šole na Primorskem, pozneje pa slovenske prosvetne in gospodarske organizacije. Z enim mahom je hotel uničiti vse, kar je bilo slovensko in slovansko v okviru meja, ki jih je italijanski imperializem postavil vrh Triglava in Snežnika. Tedaj je tudi v primorski slovenski mladini rasel upor proti takemu brezmejnemu nasilju.

Fašisti pa so seveda skušali za vsako ceno uničiti organizacije in pobiti najboljše borce, iz ostalih pa ustvariti brezvoljno maso in odpadnike, zato so uprizorili septembra leta 1930 v Trstu proces in padli so štirje mladi slovenski borci.

Kri teh junakov pa je rodila samo še večji odpor in množile so se vrste odločnih borcev za svobodo naroda. V narodnoosvobodilni borbi so tisoči teh mladih junakov nadaljevali odločno borbo za cilje, za katere so dali svoja življenja BIDOVEC, MILOŠ, VALENČIČ in MARUŠIČ.

Letos, ko obhajamo 20. obletnico bazoviških žrtev, se morajo primorski Slovenci kljub temu, da so se iz narodnoosvobodilne borbe vrnili kot zmagovalci, še naprej boriti za ideale in cilje štirih junakov, kajti še vedno ni odstranjen šovinizem in še vedno se uveljavlja fašistična miselnost.

Žrtve bazoviških junakov kakor tudi vse druge žrtve, ki jih je naš slovenski narod položil na oltar, so porok, da bo tudi za nas napočil dan, ko ne bo več izkoriščanja človeka po človeku in zatiranja naroda po narodu.

VEČNA JIM SLAVA!

Na naslov zbrane gospode ob ustanovitvi in slavju Zveze absolventov kmetijskih šol

Celovec, 2. septembra. Danes so v Kuharjevem dvoru v Celovcu ustanovili Zvezo absolventov kmetijskih šol „Srednja Koroška“. Ob tej priložnosti so se tam zbrale številne znamenite osebnosti koroške javnosti. Sam deželni glavar Wedenig je poleg svojega namestnika Ferlitscha, predsednika Kmetijske zbornice Gruberja, zveznega referenta za ljudsko izobrazbo dr. Schmida, direktorja Kmetijske zbornice inž. Kopetza ter številnih poslancev in funkcionarjev OeVP in SPOe ter končno tudi koroške Landsmann-

schaffli prisostvoval tej ustanovitvi. Na to „svečanostno“ ustanovitev pa je prihitel s svojim spremstvom tudi celovski škof dr. Köstner, da da izraza svoji povezanosti s kmečkim ljudstvom.

Ob tej priložnosti so vsi govorniki poudarjali, kako je v današnjem času kmečkemu ljudstvu potrebna „poklicno-strokovna izobrazba“, hkrati pa naglašali velike zasluge absolventov kmetijskih šol za napredek v kmetijstvu in zadružništvu. Takim ugotavljanjem se pridružujemo in še enkrat pribijemo svoje

Razstava slovenskih slikarjev iz Trsta v Celovcu

Kakor smo že v zadnji številki poročali, je bila zadnja sobota odprta v celovški umetniški galeriji (Künstlerhausu) razstava slovenskih tržaških slikarjev. Razstava preseneča s svojo mnogoličnostjo in visoko kulturno stopnjo, in ji celovška kulturna javnost splošno priznava mednarodno raven.

Umetniki - razstavljalci, ki se sicer razlikujejo v načinu svojega umetniškega izražanja, se nam predočijo kot značajne in originalne osebnosti, ki v svojem iskrenem stremjenju ne poznajo poti konjunktura in jo odklanjajo, kakor jo odklanja vsak resnični revolucionar. Čutijo se dovolj močni, da oblikujejo svoja astetska načela in misli brez bojazljivih predsodkov in s prostimi rokami. Vsaka slika je živ odraz njihove narave, življenja in prelesti njihove skoje, vendar mnogoobrazne kraške domovine. Kot odprte knjige govore številne slike in vodijo gledalce skozi ulice tržaškega mesta in kraških vasi in mu odpirajo pot v dušo človeka, ki se bori s stisnjenimi zobmi za svoj obstanek.

Med vsemi umetniki nedvomno najbolj dosledna osebnost je Lojze Spacal, ki se je razvijal v težkih življenjskih pogojih. Rojen leta 1907. v Trstu je obiskoval med drugim tudi akademijo Brero v Milanu in se v začetnih letih posvetil slikanju ljudskih folklornih motivov („Praznik predmetov“ — ki pa je iz poznejše dobe —), ki v svoji močni barvni mnogoličnosti človeka naravnost osvajajo. Preko različnih umetniških smeri, zlasti „magičnega realizma“ („Mater z vozički“), je našel umetnik, ki je šel skozi konfinacije in ječe nekdanje fašistične Italije pot do socialnega realizma, katerega je dal svojstveno obliko v svojih slikarskih umetninah, ki so nastale že med vojno, zlasti pa v povojni dobi druge svetovne vojne („Kmetica“, „Perica“, „Kraševka“, „Plavži v Trstu“, „Na mojem dvorišču“ in dr.). Skop v oblikovnih sredstvih, v izbranih in silnih, vendar ne kričečih barvah in svoji ploskoviti neplastični jasnosti govori iz svoje slike kot poet iz mogočne epopeje.

Področja njegovega delokroga pa so prav tako rahlo sukedistično pobarvane monotipije, kakor različni motivi lesorezov, ki vse odkrivajo močno oblikovno moč mnogostranskega, vendar samostojnega in originalnega, od vseh vabljenih vplivov neodvisnega umetnika.

Njemu sorodno umetniško smer obravnava tudi njegov rojak in učenec Rudolf Saksida. Kljub temu, da je občutil v njegovih slikah še nekoliko Spacalovega vpliva v jasno začrtanih obrisih, ploskovitosti predmetov in barvah, se razlikuje njegova v strogi stilistiki oblikovana umetnost od močno povdarjene-

ga človeškega čustva Spacala in si išče novo samostojno pot ter lastni obraz. O tem govore njegove „Pokrajine z voli“, „Terasa nad morjem“, „Kompozicija“, i. dr., v katerih se zlasti močno izražajo barve, da ti včasih celo neprijetno šinejo v oči.

V močnih barvnih kontrastih, kakor pri Saksidi, odsevajo tudi slike Jožeta Cesarja, vendar je silna razlika v obliki izražanja in tematike ki gre v mnogih primerih naravnost v nasprotno smer. Slikovita širokogrudnost Saksida je zamenjana v tem delu razstavnih prostorov z živčnim nemir in kritično nestrpnostjo Cesarja („Linotipista“, „Povratek“). Umetnika - samouka, ki je rasel in se razvijal v težkih življenjskih razmerah (bil je pristanski delavec), zanimajo predvsem socialni motivi, kakor jih prikazuje v svojih „Šiviljah“, „Operacija“. Njegovi odlični portreti in slike pej-

sažev so pristen izraz njegovega značaja in gledanja na življenje, ki ga slika, kakor ga občuti.

Kakor Cesar je samouk tudi Avrelj Lukežič, ki se je zaman trudil, da bi prišel od svojega mizarskega poklica na zaželjeno umetniško akademijo. Po značaju in naravi melanholik, je mračen tudi v svojih barvah, ki otožno slikajo kraške krajinne in tržaške motive („Povratek“, „Devinski grad“, „Istrska cesta“). Iz vseh slik odseva globoka umetniška občutljivost in izvorni realizem, ki pri marsikateremu izmed ostalih umetnikov ne pride tako močno do izraza.

Kot akvarelist se nam predstavi Robert Hlavaty, ki je v svojem impresionističnem prikazovanju zelo nežen v barvnih intonacijah in pri skupen v izrazu svoje občutljive notranjosti, čeprav se včasih nekoliko razblinja v premehki in nedosledni obdelavi zajete snovi.

Ob novih kmetijsko gospodarskih in tržnih zakonih

S prvim septembrom tega leta so stopili v veljavo trije novi zakoni in sicer:

zakon o uravnavi trgovanja z mlekom, (mlečno gospodarski zakon),

zakon o uravnavi trgovanja z žitom in krmili (žitno gospodarski zakon) in

zakon o uravnavi uvoza in izvoza klavne živine, mesa, mesnih izdelkov in masti (živino-prometni zakon).

Svoj izvor imajo ti za kmetijstvo zelo pomembni zakoni v dejstvu, da je prehranjevalna kriza v državah Evrope ponehala, da se je pričelo prosto meddržavno trgovanje s kmetijskimi pridelki, s čemer pa postaja čedalje večja nevarnost inozemske konkurence na trgu s kmetijskimi pridelki. Ti zakoni so bili poklicani v življenje zato, da zaščitijo avstrijsko kmetijstvo pred pretečimi gospodarskimi pretresi, da zajamčijo domačemu producentu zanesljiv odkup in štabilne cene ter da onemogočijo divje, neregulirano uvažanje in izvažanje kmetijskih pridelkov.

Še predno so predlogi teh zakonov prišli v parlament, so posamezne stranke, še bolj pa interesna zastopstva pričela vsaka po svoje razlagati svoje potrebe in se navduševati za „njim“ potrebne ukrepe. Posebno pa se je ropot za in proti posameznim zahtevam stopnjeval za časa obravnavanja teh zakonov v parlamentu.

Sedaj, ko so ti zakoni stopili v veljavo, bo vsakogar zanimalo, kaj se je iz vsega hrupa in hrušča dejansko izcimilo.

Vsi trije zakoni so si v bistvu po-

dobni. Vsi trije določajo ustanovitev posebnih „Fondov“, ki jih bodo upravljale posebne komisije s sedežem na Dunaju. Tudi ustroj in upravna določila teh fondov so v bistvu ista. Upravljajo jih komisije, ki so sestavljene iz zastopnikov kmetijskih in delavskih zbornic ter zvezne trgovsko-obrtno zbornice v enakem številu le z razliko, da so predsedniška mesta prisojena kmetijskim zbornicam, dočim imajo ostale zbornice podpredsedniška mesta. „Mlečno gospodarski fond“ in „Žitno-gospodarski fond“ upravljata komisiji, ki imata vsaka po 27 članov, dočim upravlja „Živino-prometni fond“ komisija 9 članov. Komisije imajo po zakonu nalogo, da skrbijo za brezhiben odkup in vnovčevanje mleka in izdelkov iz mleka, krušnega in krmskega žita ter izdelkov iz teh. Končno tudi klavne živine, mesa, mesnih izdelkov in masti. Zakon jim predvideva vrsto odredb, smernic in ukrepov, ki jih morajo skleniti in izvajati za doseg omenjenega cilja ter za jamstvo štabilnih in po možnosti državno enotnih cen. Nadzorstvo nad delom teh komisij in denarnim poslovanjem „fondov“ vodi ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo.

Zakoni onemogočajo uvoz in prodajo inozemskega mleka, žita ali živine po nižjih cenah kakor so te na domačem trgu z določbo, da mora oni, ki te pridelke uvažajo iz inozemstva, na meji s carino vred plačati poseben izravnalni znesek, ki pri mleku in živini lahko doseže višino 50%, pri žitu celo 60% od domače proizvodne cene.

Trgovanje z mlekom in mlečnimi izdelki

V zakonu o uravnavi trgovanja z mlekom je glavna skrb posvečena — pa čeprav samo s kratkim stavkom povedana — obveznosti, da mora na eni strani kmet pridelano mleko oddati mlekarji in da je ta na drugi strani dolžna, da mu odvzame na razpolago dano mleko. Zakon predvideva geografsko razdelitev producentovskih okolišev na posamezne mlekarne, kakor tudi dodelitev oskrbovalnih središč, ki jih morajo mlekarne zalagati z mlekom. Za doseg enotnih proizvodnih in potrošniških cen za mleko in mlečne izdelke predvideva zakon izenačevalne prispevke od cene mleka in izenačevalne prispevke za izenačenje transportnih stroškov, ki jih mora fondu dostavljati podjetje, ki ali mleko odkupuje od kmetov ali pa ga prodaja predelanega posameznim potrošnikom in malim trgovcem. Če kmet proda mleko neposredno potrošniku oz. malemu trgovcu, mora tudi on plačati ta izenačevalni prispevek.

Bogdan Grom, ki se udeležuje na najrazličnejših področjih slikarske umetnosti, je najmlajši med razstavljalci. Nekoliko impresionistično navdahnjen, se udeležuje v olju, akvarelih, lesorezih. Čeprav njegov umetniški izraz še ni popolnoma ustaljen in njegovo umetniško oblikovanje še ni dovolj dosledno je vsekakor izrazil slikarski talent, ki s svojo umetnostjo zelo prijetno osvaja občinstvo.

Razstava, ki jo je priredila Slovenska prosvetna zveza tako za slovensko kot avstrijsko publiko, je prepričljiva slika našega slovenskega Primorja in našega Trsta. Pokrajina in ljudje, vsa svojstvena stvarnost te naše zemlje, ki se je razvijala v najbolj težkih zgodovinskih pogojih, najdejo v tej sliki svoj pristi, nepopačeni obraz. Nam korškim Slovincem pa še posebej odseva iz nje košček naše skupne domovine, ki nas v svojem okrilju tudi v tej obliki prav toplo objame.

Vsem ponovno toplo priporočamo obisk celovške umetniške galerije (Künstlerhaus), kjer bodo ostala razstavljen dela slovenskih slikarjev do 15. septembra. T. Š.

Razen navedenega zakon preprostemu človeku ne pove nič določena, kajti za izvajanje tega zakona je predvidenih še mnogo odredb in smernic, ki jih mora komisija pripraviti najpozneje do 28. februarja 1951. Do tega časa pa poteka trgovanje z mlekom po do sedaj veljavnih načinih.

Trgovanje z žitom in s krmili

Zakon o uravnavi trgovanja z žitom poleg tega, kar je že zgoraj povedanega o vseh zakonih, pove še to, da mora ministrstvo za kmetijstvo do najpozneje 1. julija vsakega leta ob upoštevanju domačih proizvodnih možnosti izdelati načrt za uvoz in izvoz krušnih in krmskih žit ter izdelkov iz njih za naslednje gospodarsko leto. Tudi tukaj so predvideni za doseg državno-enotnih cen moke in kruha izenačevalni prispevki fondu. Izenačevalni prispevek se bo urejeval pri dovozu žita v mline in pri odvozu moke iz mlinov. Znesek izenačevalnih prispevkov od iz inozemstva uvoženega žita naj se po zakonu uporabi — v kolikor potrebno — za štabilizacijo cen domačega žita, nadalje moke in kruha, za zagotovitev domače proizvodnje krmskega žita ter tržnih možnosti za živino, in končno tudi za utrditev gorskih kmetov.

Trgovanje s klavno živino

Zakon o uravnavi uvoza in izvoza klavne živine itd. prav tako določa urejene razmere in načrtovanje pri izvozu in uvozu od strani kmetijskega ministrstva. Zneske izenačevalnega prispevka mora fond po zakonu uporabiti za pospeševanje odkupa živine ter za olajšavo in pocenitev preskrbe z mesom in mastjo.

Pri obeh zakonih so predvidene številne izvajalne odredbe in smernice, ki morajo stopiti v veljavo najpozneje 31. decembra 1950. Do takrat je v veljavi še dosedanji način trgovanja.

Od formulacije izvajalnih odredb in smernic k tem zakonom zavisi njihova dejanska vrednost za avstrijsko kmetijstvo. Kakor pa kaže v zadnjih dneh hrup okoli določanja žitnih cen, pa bodo vse odredbe izzvale samo novo vsestransko podražitev, ki bo kakor doslej šla na račun kmečkega proizvajalca in konzumenta navedenih pridelkov. Kljub vsem fondom kmet ne bo dosegel prepotrebne zboljšanja cen in delavec ne zboljšanja svoje življenjske ravni. Navmesni trg in prekupčevalci v svojo zgubo nočejo popustiti niti za groš, ker nobeden od zakonov tega jasno ne določa niti ne predvideva. Prej so molzli kmeta in konsumenta „gospodarske zveze“, sedaj ga bodo „fondi“, ki bodo vzdrževali ogromen aparat nastavljen cev.

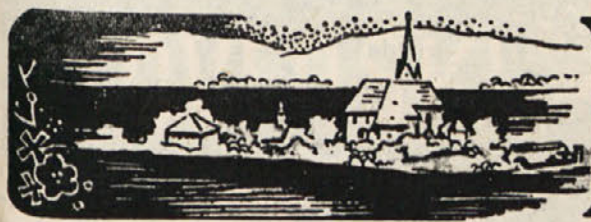
Zasedanje generalne skupščine OZN

čunskih problemov, kjer so pomežana tehnična vprašanja s političnimi, je na dnevnem redu tudi vrsta pravnih problemov. Med njimi so zelo važni: formulacija nürnberških načel kot zakona o vojnih zločincih v morebitnih bodočih agresijah, zakonik o zločinih proti miru in varnosti človeštva, vzpostavitev mednarodnega kazenskega sodišča za sojenje držav, ki ogrožajo mir in varnost v svetu. Vse to so pravniško prirojene politični problemi, ki so bolj izraz sedanjega položaja v svetu, kakor izkušnja iz druge svetovne vojne, v kakršni obliki so prišli pred Generalno skupščino leta 1946. Kot krona teh političnih problemov v pravni obliki pa bo osnutek Deklaracije o pravicah in dolžnostih držav. Ob tem osnutku naj bi znova diskutirali o tem, ali in koliko nalaga sedanje mednarodno pravo državam, da se vzdrže pritiska, intervencije in agresije proti drugim državam, da med-

sebojno mirno sodelujejo in žive kot dobri sosede.

V zadnjem trenutku je g. Trygve Lie prvokrat izkoristil svojo pravico generalnega tajnika, da je osebno sprožil tudi svoje politične predloge. Gre za njegov predlog, da bi na Generalni skupščini sprejeli 20 letni program za čuvanje miru preko Združenih narodov.

To je torej dnevni red, ki obsega probleme vojne in miru. To je mešanica aktualnih in perečih problemov, konfliktov in abstraktnih predlogov, da se ohrani mir, razvije mednarodno sodelovanje ter obsodijo pritisk, intervencija in agresija. Zato je svetovno javno mnenje po pravici uprlo oči v dnevni red in delo te Generalne skupščine Združenih narodov. Ta skupščina nudi vladam vseh narodov dovolj priložnosti, da dokažejo svojo vdanost miru in z dejanji uveljavijo svojo resnično mirovno ofenzivo.

Po naši zemlji

Dve poti koroškega učiteljstva

V okviru pedagoških nadaljevalnih tečajev, ki so trenutno na celovškem učiteljskem, je bilo v četrtek, dne 31. avgusta tudi predavanje o problematiki dvojezičnega šolstva. Predavanja, ki ga je imel referent za dvojezično šolstvo pri deželni vladi gospod vladni svetnik Lorenz Just, se je udeležilo okoli 60 učiteljev iz dvojezičnih šol. Predavatelj, ki je referent za dvojezično šolstvo, je moral odkrito priznati pomanjkljivosti in težkoče pri izvedbi šolske odredbe iz leta 1945. Opozoril je tudi na pomembno vlogo, ki pripada predvsem učiteljstvu, da pomaga pri rešitvi tega perečega vprašanja na Koroškem, ki bo mnogo doprinesla k pomiritvi dežele. Učitelj naj se vživi v ljudstvo svojega kraja in ni noben greh, če pregovori z domačim ljudstvom tudi v domačem jeziku.

V svojem referatu je govornik pobijal tudi teorijo o „vindišarskem jeziku“ in dokazal, da je govornica na južnem Koroškem pravo slovensko narečje.

V debati, ki je sledila temu vsakakor novemu razpravljanju o slovenskem šolskem vprašanju od strani uradne osebnosti, se je oglasilo

OBJAVA

Okrajni odbor DFDL v Borovljah javlja, da bo uradno okrajni sekretar v soboto, dne 9. in 23. septembra 1950 od 13. do 19. ure v gostilni Malle, Sele - Zgornji Kot. Uradne ure v Borovljah ostanejo nespremenjene.

večje število učiteljev. Tudi vsi ti govorniki so obsojali ozkosrčnost in predvsem gonjo proti dvojezičnemu šolstvu, ki jo v zadnjem času gonijo neodgovorni elementi. Tako je nek učitelj razkrinkal predvsem gonjo s tako imenovano „pravico staršev“ in vprašal: „Kako bi z gledal šolski zakon, če bi se leta 1869 upoštevala „pravica staršev“? Ali bi bili starši — kmetje, obloženi z delom, sploh sprejeli šolsko obveznost? Kaj pa je z drugimi jeziki in z drugimi predmeti? Kdo tam vpraša starše? Samo pri slovenščini naj bi veljala „pravica staršev“. To je nemogoča zahteva, ki ne prinaša pomirjenja, temveč je le vzrok novega nemira in nerada.“ Padle so od strani navzočih učiteljev tudi še druge pikre opazke o šovinistični nastrojenosti gotovih krogov in tudi učiteljev glede tega vprašanja. Nekateri učitelji so izražali tudi želje po zboljšanju slovenskih učnih knjig in kritizirali predvsem „Prvo knjigo“, ki ni nič drugega kot zbirka nekaterih slovenskih krstnih imen. Drugi spet so izražali željo po slovenskem čitivu za svojo nadaljnjo izobrazbo in izpopolnitev v slovenskem jeziku, ki ga na žalost nikjer ni na razpolago. Sami učitelji so v tej debati priznali, da je uspeh dvojezičnega pouka odvisen predvsem od volje in znanja posameznih učiteljev in je uspeh zadovoljil povsod tam, kjer je za to tudi volja, da pa ne more biti uspe-

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo na Radišah vabi na igro:

„Zadnji vitez Reberčan“

ki bo v nedeljo, dne 10. septembra 1950, ob pol treh popoldne na Radišah.

Pridite v obilnem številu in ne zamudite prilike prisostvovati lepi zgodovinski igri, katere dejanje se je odigravalo na domačih koroških hleh.

Odbor

ha tam, kjer ni volje niti znanja.

To zborovanje učiteljev beležimo kot popolnoma nov izraz miselnosti dela učiteljstva, ki se je, kakor izgleda, priklopalo do širšega demokratičnega gledanja in ga zato pozdravljamo. Predvsem pa želimo, da bi se ta miselnost pokazala tudi v dejanju — potem šele bomo mogli verovati v njeno iskrenost!

Vsekakor bi bila ta pot, če je iskrena, boljša in bolj zdrava kakor pot, ki jo kaže učiteljem tako imenovani „Bundesstaatlicher Volksbildungsreferent“. Ne moremo ocenjevati njegovega dela drugače, kakor je v resnici, da namreč na našem ozemlju ne deluje v smislu pomirjenja temveč le skrbi za še večji razkol po naših vaseh. Na žalost se pri tem poslužuje predvsem učiteljev in

le premnogi se mu z veseljem in navdušenjem udinjajo. Primer Loč, kjer se je gospod „Volksbildungsreferent“ dr. Schmid o nasledniku vpokojenega zaslužnega ravnatelja Aichholzerja osebno izrazil, „da je to končno človek, s katerim se da delati“, ni edinstven. Doživeli smo v Gorjah, da so se zbrali za ustanovitev „Dorfgemeinschaft“ okoli dr. Schmida skoraj brez izjeme navdušeni nacisti v belih nogavicah in črnih hlačah. In sedaj že slišimo tudi iz Ledenic, da se gospod „referent za ljudsko vzgojo“ posebno trudi za udritev učitelja Schusserja, ki naj bi začel z „Dorfgemeinschaft“. Iz izkušnje vemo, kam so vodili učiteljstvo bivši „Heimatkreisei“, zato se žudimo, da se z raznimi „Dorfgemeinschaften“ z uradno podporo ponavlja stara igra. To ne vodi k pomiritvi in zblizanju obeh narodov, ampak nezadržno v neonacizem.

Spet nov vojni zločinec na svobodi

Čeprav smo v Avstriji že vajeni, da bivše velike nacistične prijemalec z rokavicami, je pojav vojnega zločinca dr. Pavla Messinerja le izzval ogorčenje med celovškimi prebivalstvom. Ogorčenje je bilo vse večje, ko se je izvedelo, da je dr. Pavl Messiner na svobodi z vednostjo in dovoljenjem justičnega ministrstva. Celo „Volkszeitung“, ki se sicer tako poteguje za nacistične, se je razburila zaradi tega, ker ni kaznovan tisti, ki je uničil njeno prehodnico „Kärntner Tagblatt“.

Nočemo zagovarjati dr. Pavla Messinerja in razumemo upravičeno ogorčenje ljudstva, vendar bi ob tej priložnosti opozorili na značilno zadržanje avstrijskega časopisja in tudi prebivalstva v zvezi z izpustitvijo Maier-Kaibitscha. Nihče se ni zmešnil, ko smo obvestili javnost, da se vojni zločinec Maier-Kaibitsch na

priporočilo koroške deželne vlade svoboden spreha na zg. Štajerskem. Izgleda, da velja na Koroškem ta dvojna mera za vojne zločince za to, ker gre na eni strani za zločine proti Avstrijcem, na drugi strani pa le za zločine proti „manjvrednemu“ plemenu koroških Slovencev.

Iz Borovelj se celo čuje, da pripravljajo delegacijo, ki hoče iti k deželnemu glavarju, da prosi za tega krvnika, da bi se za njegove zasluge za 10. oktober ob 30. letnici smel spet vrniti na Koroško, da nadaljuje delo uničenja koroških Slovencev. Sklepati po vtisih zadnje delegacije Zveze slovenskih izseljencev pri deželnem glavarju, skoraj izgleda, da ni izključena možnost, da se bo Maier-Kaibitsch spet kmalu pojavil na Koroškem kot ekspert in vsemogočni vladar za „dvojezično“ ozemlje.

Kmečko-gospodarski vtisi s pliberškega sejma

Izgleda da pliberški letni sejm zavzema, kar se tiče razsežnosti, dotoka prodajalcev — trgovcev in deloma tudi kupcev, še vedno obseg, katerega mu je nekoč namenil gospodarski razvoj ob jugovzhodnem delu Koroške, ko sicer ni več onih trum goveje živine in konj, ki so se pred prvo svetovno vojno valile na ta dan iz Spodnje Štajerske in Mežiške doline v Pliberk, toda trgovci

iz Srednje Koroške, iz Borovelj, iz Celovca in št. Vida so se znašli vendarle, kakor nekoč, tudi letos spet v Pliberku. S slabim uspehom sicer, pravijo. Kmečko ljudstvo si je sicer ogledovalo in preizkušalo razstavljeno blago, toda kupovalo skoraj nič ni. Ni denarja, ni gotovine. Edino ob stojnicah s klobasami, katerih je bilo na sejmišču dvanajst in v gostilnah je bil živahnejši promet.

Janko Kersnik: Kmetske slike

III

Minilo je trideset let.

Na Tolstovrnikovem domu je gospodaril Ponkrec.

Za starim očetom, ki je prvi šel s tega sveta, je gospodinjala stara mati, a ta je pred nekoliko leti izročila vse vnuku. Umrla pa je leto pozneje, ko se je oženil Ponkrec.

Ta je sedaj kmetoval tukaj, kakor so kmetovali drugi pred njim. Ves teden je bilo dela in truda dovolj, ob nedeljah pa si je časi rad privoščil kozarec vina, če je bilo toliko okroglega pri hiši, da se oni krajcarji niso poznali; kajti bil je priden in varčen mož.

Njegovo posestvo je stalo bolj na samoti, tako da se je malokdaj oglasil kakšen popoten človek tu, a če je kdo prišel, Ponkrec nikogar ni podil od hiše; še jesti mu je dal in ga prenočil pod kozolcem,

pozimi pa v hlevu. In vse to za dobro besedo.

Bilo je okoli božiča in mrz, da je škripal sneg pod nogo.

Pri Tolstovrnikovih so odvečerjali, kar pride hlapec pravit gospodarju, da na koncu hleva sloni ob zidu človek, ki prosi prenočišča, ker je tako oslabil, da ne more dalje.

„Kdo pa je?“ vpraša gospodar.

„E, kakšen capin mora biti; raztrgan je in skoraj bos,“ meni hlapec nejevoljno.

„Naj bo kar hoče, v hlev na slamo mu pokaži!“

Čez nekoliko časa odloži Ponkrec svojo kratko pipo in reče ženi, ki je otroke spat spravljala:

„Pogledal bom pa vendar, kakšen capin je tam v hlevu; če je pravi, mi še kravo ukrade.“

V hlevu, tam v zadnjem kotu je na slami zlektnjen stokal star mož. Hlapec je bil

Saj pliberški „jarmark“ je samo enkrat v letu in delovni človek visoko iz Komelja ali iz oddaljenih kapelških hribov si hoče vendarle enkrat v letu „privoščiti“ tudi pol mesarske klobase z žemljo ter pol litra vina zraven. Časi, ko se je moglo kmečko ljudstvo ob tem edinstvenem letnem prazniku v Pliberku razvedriti in pozabiti na vsakdanje težave in skrbi, so minuli. Požast gospodarske krize se pojavlja vsenaokrog na obzorju.

Opazilo se to ni samo ob stojnicah z blagom za obleko, ampak tudi v prostranih razstaviščih prepotrebni kmetijskih strojev in prepotrebni orodja. Ljudje so prihajali in se živo zanimali ter odšli, ne da bi dosti kaj kupili. Zastonj je oba dneva z oglušujočim ropotom svojega mlina za zdrob vsužal obračati Travn pozornost nase in na svoje stroje, zastonj je pliberška Genossenschaft predvajala svojo motorno kosilnico „Stadler“, zastonj je Lomšek iz Dobre vesi ponujal svoje specialne izdelke predvsem kar tiče koles in tudi Visočnik iz Pliberka je ob vhodu na sejmišče zastonj postavljaj svoje velike pločevinarske kotle. Torej povsod dosti zanimalcev, a skoraj nič kupcev.

Tiho in skromno za temi prodajalci — razstavljalci je razstavila prvič v Pliberku svoje stroje in novodobno orodje Kmečko-gospodarska zadruga za Pliberk in okolico. Stalno je bilo ta mnogo zanimalcev — radovednežev, ne da bi mogla sicer tudi skleniti kakih večjih kupčij. Največje zanimanje je vzbujala ona, pliberška kmečko-gospodarska zadruga, s svojo dvokolesno kosilnico Reform, ki se kakor so zatrjevali kapelški gorski kmetovalci iz Lobnika, tudi v strmih legah odlično obnese, s svojo edinstveno aparaturo za kuhanje žganja in parjenje gomolja ter s priprostimi ploščami za sicer tako zamudno luščanje sončnic. Končno je tudi inž. Polcer iz št. Vida v Podjuni na posebni tabli opozarjal na svoja po vsej Koroški preizkušena znana utrjena sadna drevesca.

Zelo iznenadil je živinski sejm. Prigon goveje živine kljub suši in pomanjkanju krme ni bil preobilen ter so še cene kar držale. Vse kar je bilo boljše kakovosti, se je prodalo. Vole so plačevali po 6 šilingov za kilogram, plemenske telice in krave pa od 5 do 6 šilingov ter prima blago celo nekoliko več.

Konjski sejm je bil v znamenju časa zelo klavern. Lepega, neprestarega srednjega konja je bilo dobiti že za 2000 šilingov, zrebeta pa za 1000 šilingov.

Manjši prigon živine in razmeroma trdne cene je bilo menda pripisovati upanju živinorejcev, da bo zadnji rahli dež vendar še nekoliko poživl naše zelene krme in jesenske paše. Da bi nas vsaj to upanje ne varalo.

vrgel raztrgan kožuh nanj in v tega se je zavil stari capin, kajti tak je bil v istini po svoji nvanjosti. Iz čevljev, ki jih je kazal izpod kožuha, so lezli poleg palcev tudi drugi prsti.

Rdeči njegov nos je kazal, da ni od samega mrza rdeč; na glavi je imel le malo las in ti so bili sivi.

„Ta ne bo krave kradel!“ si je mislil Ponkrec, ko je bil ogledal starca.

„Ali vas zebe?“ vpraša potem glasno. „Zdaj je že boljje!“ reče oni. „Pa lačen sem, lačen!“

„Pojdi k materi, Bolt,“ veli gospodar hlapcu. „Nekaj večerje je ostalo!“

„Ali ste vi gospodar?“ vpraša oni zdaj na slami.

„Sem!“

„Ali ste doma tukaj?“

„Kajpak!“ de Ponkrec, ki je gledal, ali je živini dobro nastlano.

„Kje pa je tista Tolstovrnikova Uršika?“ vpraša spet oni počasi in ječe.

„Uršika?“ odgovarja Ponkrec osupnjeno, kajti ni se mogel takoj domisliti. „Jaz ne poznam — a, Uršika! Tako je bilo ime moji materi.“

Čudno se mu je zdelo kaj povprašuje tujec.

Gnojenje z apnom se izplača

(Po „Obvestilih naprednih gospodarjev“)

Posamezni gospodarji so mi letos pripovedovali, da so sicer gnojili z apnenim prahom, da pa niso mogli zaznati vidnih uspehov. Razočarani so. Ali naj bi vsled tega bilo gnojenje z apnom v resnici nepotrebno? Da, če bi upoštevali tu in tam samo množinsko povečanje pridelka. Če pa upoštevamo **posredne učinke** apnenja zemlje, bomo rekli, da je gnojenje z apnom najmanj tako potrebno kot vsako drugo gnojenje, če ne še bolj in sicer iz naslednjih razlogov:

1. Apno spada med glavne činitelje rodovitnosti zemlje. Samo če je zemlja primerno vlažna in rahla, če vsebuje dosti humusa in apna, je rodovita.

2. Množina apna v krmi je prvi pogoj za rast mladih živali, za zdravje in molznost krav. V naravni osnovni krmi (detelji, senu in zrnju) nahajajoče se apno je desetkrat učinkovitejše kot apno, ki ga damo živini v umetni rudninski obliki.

Pri nas je še zelo običajna slabša osnovna krma, slabše seno in slama, ki vsebuje že od narave malo apna. To našo krmo pa lahko znatno izboljšamo v pogledu na množino apna, če rastlinam še posebej gnojimo z apnenim prahom. Pa bo dejal eden ali drugi: „Saj je v moji zemlji že itak od narave dosti apnenca in tudi preiskava na kmetijski preizkusni postaji v Celovcu je pokazala, da je v naši zemlji dosti apna.“

Že res, tovariš. Toda izkušnja je tudi pokazala, da je vsled obilnih padavin v pretežni večini krajev južno od Drave naša apnenčasta zemlja tako izprana na za rastline raztopnem apnu, da je tega marsikje manj kot v ilovnatih praalpah. Tudi je novejša izkušnja pokazala, da **z dodatnim gnojenjem z apnom** tudi na zemlji ki je sicer nevtralna, in na kateri pokazuje kemična preiskava zadostno množino apna, zamoremo povečati prekomerno množino tega v rastlinah.

Tako se je n. pr. povečala množina apna vsled dodatnega prekomernega gnojenja z apnenim prahom pri: pasjem repu od 0,54 % na 1,14 %, graščici od 1,64 % na 2,88 %, lucerni od 2,16 % na 3,80 %.

Iz navedenih poskusov torej sklepamo, da gnojenje z apnom le ni bilo tako brezuspešno, čeprav ni bilo zaznati povečanja pridelka. **Je bil pač pridelek zato toliko boljši, bo-**

gatejši na apnu in se je to poznalo pri mleku, zdravju in rasti živali.

3. Vsi vemo, da superfosfat deluje v zemlji pretežno le eno leto in **da je učinek superfosfata tem boljši, čim več je apna v zemlji.** Vemo tudi, da je učinek tomaževe žindre kot fosfornega umetnega gnojila, ki vsebuje tudi apno, poznati več let — tudi na vlažnejši in bolj kisli zemlji. **Izkušnja je dalje pokazala, da je delovanje superfosfata in tomaževe žindre poznati toliko časa dalj, kolikor je zemlja bolj apnovita.**

Če je namreč v zemlji premalo apna, se fosforna kislina naših umetnih gnojil, ki se sprošča v zemlji, poveže z železom ali glinico in postane za vse večne čase neraztopna. Ako pa je v zemlji zadosti apna, se oni del fosforne kisline, ki ga ra-

stline trenutno ne morejo izrabiti, poveže z apnom in rastline zamorejo to fosforno kislino vedno še po potrebi pozneje izkoriščati. **Apno nam zato pomaga varčevati z dragimi umetnimi fosfornimi gnojili** in šestokrat v z apnom zadosti založeni zemlji doseže 300 kg tomaževe žindre ali superfosfata isti uspeh kot 500 kg teh umetnih gnojil na premalo apnoviti površini. **Upoštevati pa moramo, da mora biti med trošenjem apna in trošenjem fosfornih umetnih gnojil šest tednov presledka!**

4. Novejše izkušnje tudi kažejo, da celo kalijska sol zamore v zemlji polno delovati le, če je ta nasičena z apnom. V primerno apnoviti zemlji zaleže mogoče 150 kg kalijske soli več kot v neapnoviti 200 kilogramov.

Kdaj naj gnojimo z apnom?

Sedaj v poznem poletju, v jeseni do zime je najugodnejši čas za apnenje. Posebno z zmetim apnenjem, z ogljikovo — kislino apnom. Apno spravimo vedno plitko v zemljo, ne pustimo ga ležati prosto na zraku. Kjer bomo sejali deteljo in ječmen ter sadili peso, je apnenje zemlje v jeseni najučinkovitejše. Tjaj njevi sadeži so tudi najbolj hvaležni za apno. Enako je tudi trošenje ogljikovokislega apna na travnišču, tudi morebiti še na snegu, v tem času priporočljivo. Če vendar na travnišču mesto ogljikovokislega apna damo žgano apno, smemo apniti šele, ko je vsled mraza življenje v ruži zamrlo, torej v pozni jeseni do

zime. Sicer pa damo na travnike apno najučinkovitejše v obliki komposta. 1 kub. metru komposta primešamo tekom leta 1 q apna.

Napredni gospodarji, upoštevajte ta važna v znanosti in praksi preizkušena, marsikomu mogoče še neznan dejstva glede važnosti apnenja ter **naročajte sedaj gnojilno apno v naših kmetijsko gospodarskih zadrugah**, da ga bodo te še pravčasno poskrbele za vas! Vsled apnenja potrebujete manj fosfornih in kalijskih umetnih gnojil, ki se bodo — kakor čujemo — podražila. Tudi kakovost vaše prazne osnovne krme se bo z apnenjem znatno izboljšala!

To pot tudi dolgoročno posojila

Iz kreditov Marshallovega plana razpolaga Zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo letos s 80 milij. šil. za podpore in investicije v kmetijstvu. Ti denarji so razdeljeni že na posamezne dežele. Kmetijska zbornica je 1. sept. izdala smernice, kako bodo te denarje na Koroškem delili. Po obstoječih smernicah bodo denarji na razpolago

a) za podpore in posojila k skupni ali posamezni nabavi strojev — stroji za traktorske in mlatilniške skupnosti, za posameznike pa k motornim kosilnicam, vzpenjačam, motorjem,

gnojilnim napravam, mlatilnicam, siloreznicam, dvigalom za seno, senopihalnikom, sejalnicam, trosilcem umetnih gnojil, vprežnim kosilnicam in krompirjevim izruvačem;

b) za podpore k napeljavi hišnih vodovodov, k napravi na drvah varčljivih štedilnikov in pečeh, pralnih naprav in pralnih centrifug;

c) za posojila k gradnji stanovanj kmetijskim delavcem;

č) za investicijske kredite v gozdarstvu (naprave gozdnih poti in vzpenjač, racionalnejša izra-

ba lesa, pogozdovanje in vzgoja gozda).

V vseh primerih poteče rok za prijave 15. oktobra t. l.

Posojila se podelijo k strojem za dobo 5 let, k gradnjam pa za dobo 10 do 15 let proti $2\frac{3}{4}$ obresti in odplačevanju v polletnih obrokih. Vse prijave in prošnje je treba vložiti pri Okrajnih kmečkih zbornicah.

Ta podporna akcija je sicer zelo širokopotezno razpisana. Če pa upoštevamo, da bodo z razpoložljivimi 80 milijoni poleg navedenega financirali šeboljšavanje planin, gradnje magacinov in mlekarn, napeljavo elektrike itd. potem moramo reči, da bodo le redko posejani tisti, ki bodo kaj dobili. Treba bo biti hiter in odločen, kajti drugače bo spet vse steklo v druge kraje. Kdor prvi pride, navadno prvi melje.

Razkazovanje dela z vzpenjačo

Večkrat smo že brali o tem, da **vzpenjača** (nemško ji pravijo Bordenselwinde) nadomesti gorskemu kmetu traktor. Vendar zaenkrat verjame v to le tisti, ki je z vzpenjačo že sam delal ali je vsaj njeno delo videl. Ta priložnost pa ni vselej dana. To pol pa je gorskim kmetom v Selah, Slovenjem Plajberku, po rožanskih in žiljskih Rutah dana ta možnost. Deželna kmetijska zbornica bo namreč skupno s pristojnimi okrajnimi agrarnimi oblastmi predvajala in razkazovala delo z vzpenjačo in sicer:

v ponedeljek 11. septembra 1950 ob 14. uri popoldne pri Karlu Fischerju v Labenčah pri Čajni;

v četrtek 14. septembra 1950 ob 14. uri popoldne pri Rupertu Seirajniku v Podnu (Slovenji Plajberk).

Vsak gorski kmet, ki bi hotel olajšati svoje težavno delo, naj te priložnosti ne zamudi, še posebej ne, ker vzpenjačo sedaj lahko nabavi potom subvencije.

SKZ

Sejmi za konje in žrebeta v septembru

Kmete, ki doslej še niso prodali svojih žrebet in konj, opozarjamo, da so v septembru v bližini še naslednji sejmi:

16. in 17. sept. v Trgu (Feldkirchen) sejem za žrebece,

18. sept. v Trgu konjski sejem. Dne 2. oktobra pa bo v št. Vidu v okviru splošno znanega št. Vidškega sejma tudi sejem za konje in žrebeta.

Slov. kmečka zveza

„Ali je že, ali so že umrli mati?“ vprašuje spet oni.

„Tokrat, ko sem se jaz rodil!“
Tujec je malo premolknil in vzdihnil; potem prične spet:

„Kaj pa je vaš — oča?“
„Kaj hudiča povprašujete to?“ zaropče Ponkrec.

A v tem je prišel hlapec in prinesel nekaj ričeta v skledi.

Tujec se je sklonil kvišku in zajel nekajkrat, potem pa spet odložil žlico ter legel nazaj.

„Ne morem, slabo mi je!“ reče ječe.

„Umril bo!“ krikne hlapec.

„Po gospoda teci,“ reče hlapcu, „saj bo res umrl!“

Bolt je zaklel med zobmi; v vas k fari je bilo daleč in debel sneg je ležal zunaj. Pa vendar je urno šel.

Cez nekoliko časa je onemu odleglo, tako da je zopet pričel:

„Kje pa je vaš oča?“

Ponkrec se ni mogel več jeziti. Prisedel je na korito poleg bolnika in dejal:

„Saj ga nismo poznali — ne jaz in ne stara mati! Trideset let je tega.“

Capin se je po teh besedah vzpel na pol kvišku in zajčal.

„Jaz sem tvoj oča!“

Ponkrec je odskočil k zidu — te besede so ga preplašile, mislil je, da se starcu blede.

Stari capin pa mu je jel pripovedovati počasi, pretrgano in venomer ječe dolgo,

dolgo povest in Ponkrec je le poslušal, znil ni besede. Vsega — vse lahkomišelnosti in nesreče — vsega tudi ni umel.

In ko je starec končal, je šel Ponkrec molče ven iz hleva v hišo in poklical ženo. Postlala sta v hiši posteljo in z velikim trudom privlekla bolnika iz hleva.

Ženi je Ponkrec rekel le nekaj besed, potem ona ni več povpraševala.

Ko so prišli gospod Janez — saj so še vedno duše pasli v tej fari — je ležal tujec v čedni postelji v hiši.

Hlapec Bolt je debelo gledal to izpremembo.

Proti jutru je res umrl — Ponkrecov oča.

Pogreb je oskrbel in plačal sin. Nekoliko dni pozneje pa je prišel še k župniku, h gospodu Janezu, položil križavec na mizo ter rekel:

„Za eno sveto mašo, gospod fajmošter, za mater in pa za — onega, saj veste za katerega!“

ROJENICA

Gori v gozdu v temnem zatišju pod veliko skalo, tam vam je krasno. Krog in krog stoji mnogo starih drevov, hrastov in smrek in nekoliko košatih jelk, skalo pa je zasedla debela, okorna bukev.

Tam je bil časih čuden pogovor, posebno na večer, kadar je hladen piš potegnil skozi veje; poslušat sem hodil tja ter se smejal robotim dovtipom starikavega, razzeblega hrasta, kateri je s kosmato, z ma-

hom obraslo vejo poskušal božati vitko jelko poleg sebe. Upogibala se je sem ter tja, in če se je nalahko presukala v stran, je zahreščalo gori po na pol suhi hrastovi veji; začelo se je, kakor bi hromi starec zajčal od bolečin, in po drugi družbi okoli je šlo šumenje, zlobnemu smehu podobno. Da, da — smejali so se okornemu, zaljubljenemu starcu in ta jim je potem s kosmatimi dovtipi odgovarjal. Celu debela bukev na skali se je namuzala, toda zavist in ljubosumnost ji ni pustila dobre volje.

„Nate se bom zvrnila, in če tudi poginem, ti svetohlinska baba,“ je sikala bukev, zagrozivši jelki. „O, le čakaj, če skočim raz skalo, ti opraskam, tvojo gladko kožo in nekoliko las ti tudi porujem, ti ošabnica prilizljiva!“

In stala je res nekoliko grozeče na skali. To bo polom, kadar se bo zvalila doli, in srečna bo jelka, ako bo dala samo malo kože in nekoliko vej.

Pa bukev stoji trdno prirasla na skalo, jelki se ni brigati za njeno jezo, zato se je tudi hrastovih objemov mirno otrsela: le kvišku, kvišku je hrepenela.

Blizu nje, iz skalne razpokline pa je bil pognal leskov grm. Skoraj po tleh se je plazil, pa nekaj tankih šibin je vendarle pognal kvišku.

Ena med njimi je bila posebno krepko in visoko pognala, tako da so mali sedje tudi pozorni postali.

„To bo kaj posebnega,“ je dejal rdeče-

barvni lusnec, ki je raste na bukovini korreniki. „Zakaj pač mi ne moremo tako kvišku?“ In ježno se je še bolj prijel in zajedel v materino koreniko.

„Bo bo!“ je prikimal bližnji pritlikavi borovec: revež je bil skrivljen in pohabljen; lezel je že skoraj v zemljo. „To bo kaj posebnega,“ je pritrtil ter hotel prerokovati, kakor te radi store stari ljudje.

„Kaj neki bo?“ se oglasi od druge strani z zaničljivim posmehom star dren. „Marsikoga sem že videl rasti in rasti in hrepeneti kvišku, pa s tal vendar ni mogel. Tedaj stovrak, ko so ga posekali! In še ta ubogi pritlikavec — kaj bo to ječavo revše? Otroke bodo strašili z njim.“

„Imeniten bo postal!“ je oporekal borovec ter poskusil oblastno se gugati. Toda bil je preokoren.

Stari dren pa se je zaničljivo smejal. —

Prišla je druga pomlad in z njo velika noč. Vaški pastir je delal otrokom butare, da jih poneso na cvetno nedeljo v cerkev, in je lazil po gozdu ter iskal in rezal drobnih šibin.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.